

Et sosialistisk folkeparti

Taler

Audun Lysbakken

Dato

11 mars 2012

Sted

Lillestrøm

Omstendigheter

SVs ekstraordinære landsmøte

- 1 Kjære landsmøte, kjære SV.

Takk for en god dag i går. Takk for ærlighet, raushet og mot. Takk for tilliten.

- 5 Mitt bysbarn Georg Johannessen fikk en gang spørsmål fra en avis om hvordan han så på framtiden. - Jeg ser ikke på den. Sa han da. Det skal ikke vi gjøre heller. Vi skal forme framtiden. Det skal det handle om heretter.

Dette landsmøtet er en ny begynnelse. Vi kan få til det vi vil.

10

Solidaritet er det fineste ordet jeg vet. Solidaritet er erkjennelsen av at enkeltmennesker er friere og tryggere i fellesskap enn i konkurranse med hverandre.

- 15 La meg dele en liten fortelling om solidaritet med dere. Jeg hørte den fra Jonas Sjöstedt, nyvalgt leder i vårt svenske søsterparti.

I desember 1998 brøt det løs et voldsomt snøvær over den svenske byen Gävle. Mer enn en meter snø falt på under ett døgn. Samfunnet sluttet å fungere.

- 20 Ingen biler kom fram. Skoler og arbeidsplasser kunne ikke åpne. Togene sluttet å gå. Det ble helt stille.

Folk kom knapt ut av husene sine. De hørte på instruksjoner på lokalradioen. Snart begynte mange å melde seg frivillig til snømåking for å kunne nå dem som trengte hjelp. I matbutikkene ble ferskvarene fordelt mellom kundene og melken spart til familier med små barn. Når det trengs som mest, settes solidariteten vår på prøve.

25

30 Den eneste måten å ta seg fram i byen på var med snøscooter eller beltevogn.
Men hvem skulle få dra, hvem trengtes mest? De måtte prioritere knallhardt.
Det ble de ansatte på sykehuset, reparatørene som skulle fikse ødelagte
strømledninger og de som jobbet i eldreomsorgen som ble hentet. Banksjefer og
direktører måtte sitte hjemme og vente. Når det virkelig gjelder, viser det seg
35 hvem vi trenger mest, og hvilke prinsipper som virker best.

Solidaritet er vår oppskrift på det gode samfunn.

Å styrke solidariteten i dag betyr å sette miljø og rettferdighet først. Når vi nå
40 skal fornye SV, skal vi ta med oss det beste i vår tradisjon. Miljø og rettferdighet.
Det er den røde tråd i alt SV står for. I alt vi kjemper for. I alt vi tror på.

I dag er det ett år siden SV fikk Regjeringen med på å si nei til å åpne Lofoten,
Vesterålen og Senja for oljeindustrien.

45 Det var et klokt, framtidsrettet vedtak. Ikke bare fordi naturen i Lofoten,
Vesterålen og Senja er unik. Ikke bare fordi området er gyteplassen for en
evigvarende og fornybar formue, verdens siste store torskestamme. Men fordi
overdrevet tempo i oljeutvinningen står i veien for fornyingen av Norge.

50 Vi vil at Norge skal være velferdsstat, kunnskapsnasjon, industriland og
lavutslippssamfunn. Skal vi få til det, må vi være tidlig ute med omstillingen til
morgendagens samfunn. Vår velstand og velferd gjør at vi aldri kan gjøre ting
billigst her i landet, vi må gjøre det best. Vi må ha de mest kompetente
55 arbeiderne og fagfolkene, den smarteste teknologien og den mest forutseende
forskningen.

Behovet for olje og gass forsvinner ikke over natten, og SV har alltid vært for at
vi skal utvinne norske naturressurser. Men vi må trappe ned, og ikke opp. Ikke
60 bare av hensyn til klimaet, men av hensyn til norsk økonomi. Oljeindustrien
støvsuger nå landet for arbeidskraft og investeringer som andre næringer kunne
trengt. En større del av våre felles krefter og ressurser må brukes til å utvikle
teknologi, industri og næringer som vi kan leve av i framtiden.

65 Hvis vi skal gå først i en slik fornying av Norge, så må vi også fornye oss selv.
Altfor ofte blir miljødebatten en øvelse i moralisme. Vi må liksom ha det litt

vondere for å redde miljøet. Lavutslippssamfunnet er et samfunn hvor vi kommer til å fryse, være arbeidsløse og spise nedfallsfrukt.

70

Det kan jo ikke bli sånn.

I stedet kommer det til å være et samfunn hvor lyntog reduserer reisetider, hvor ny infrastruktur binder Nord- og Sør-Norge sammen, hvor folk slipper å sitte i
75 kø i de store byene, hvor det er utviklet nye industriarbeidsplasser, hvor vi bor i smarte hus som gir mer varme til lavere pris, hvor vi er verdensledende i innovasjon og forskning. I fornyingen av Norge henger miljø-, nærings- og kunnskapspolitikkk derfor nært sammen.

80 - Ikke mer, men bedre, skrev Bård Vegar i sin bok "Solidaritet på ny". Sånn vil lavutslippssamfunnet være. Det vil være et samfunn hvor vi fordeler bedre, i stedet for å vokse mer. Hvor vi investerer i bedre tjenester, i stedet for flere ting. Hvor vi tar ut mer fritid, i stedet for stadig økende materielt forbruk. Hvor forskjellene mellom oss reduseres, mens tilliten og solidariteten styrkes.

85

Det blir fantastisk!

Men det hele forutsetter altså at vi begynner fornyingen nå. Noen tror vi kan være verdensmester i klima, uten å være norgesmester. Det går ikke.

90

SV er for å investere i klimakutt i utlandet. Men det er tre grunner til at vi også må kutte på hjemmebane. For det første vil det hjelpe oss i gang med omstillingen som kan gi oss arbeidsplasser og inntekter i framtiden. For det andre er det bare kutt i rike land som kan utvikle den dyre, men nødvendige
95 teknologien verden trenger for å stoppe klimaendringene. For det tredje har vi ingen troverdighet som pådriver for en internasjonal klimaavtale hvis våre egne utslipp øker.

Regjeringen skal snart legge fram en ny klimamelding. I den skal vi lage
100 kompromisser med andre partier. Da må vi akseptere at vi ikke får alt som vi vil. Men kampen mot klimaendringene er et skjebnespørsmål. Derfor kan vi bare være med på kompromisser som går i riktig retning. Norske utslipp skal ned.

Hvis dere klapper nå, så tolker jeg det som at jeg får med meg et mandat fra dette
105 landsmøtet som er viktigere enn alle andre akkurat nå: få gjennomslag for en

god klimamelding.

110 Vår tid preges av to store kriser. Klimakrisen er den ene. Den økonomiske krisen er den andre. Begge er skapt av grådighet, ulikhet og markedsrett. Begge må løses med fordeling, samhold og styring av økonomien. Begge vår tids store spørsmål roper på sosialistiske svar. Men det er ikke såne svar vi ser rundt oss i verden i dag. Det er ikke miljøet eller vanlige menneskers behov som settes først. Hvis folks velferd hadde påvirket børsindeksen, ville ingen kuttet i helse og
115 utdanning. Hvis klimaet var en bank, ville det vært reddet for lengst.

I den gaten jeg bor i, ligger et servicesenter for utenlandske arbeidstakere. Utenfor står det alltid mange mennesker og venter. Når jeg går forbi, kan jeg høre at det summer og snakkes på ulike språk. Nå om dagen er det stadig oftere
120 spansk jeg hører.

Hva slags krise er det som rammer Europa? Velferdsstatene har blitt for omfattende, den offentlige pengebruken for stor, sier noen. Men det er ikke det denne krisen handler om. Krisen er en ulikhetskrise. Det er vekst i forskjellene
125 mellom folk som har utløst den.

Den forrige Høyrebølgen utløste store skatteletter til de rike. I USA har arbeidstakernes reallønn stått stille siden midt på 1970-tallet, mens de rikeste har hatt en vanvittig økning i sine inntekter. For å opprettholde økonomisk vekst,
130 ble finans- og kredittmarkedene avregulert, sånn at folk kunne låne til det forbruket de ikke lenger tjente til. Resultatet var økt ulikhet, økt gjeld og økt forbruk. Det utløste finanskrisen i 2008, og den vi ser i Europa nå er bare en fortsettelse.

135 Det er høyrepolitikk som har skapt krisen. Markedene, bankene og børsene har fått for mye makt. Det er ikke for mye velferd eller for mange fagforeninger som tynger Europa. Det er en tøylesløs kapitalisme.

Systemet er problemet. Vi har et økonomisk system i verden i dag som ikke
140 setter våre viktigste behov først. Der altfor mye makt er samlet på få hender. Der konkurranse går foran samarbeid, der kortsiktig gevinst er viktigere enn langsiktig investering. Der det å flytte verdier lønner seg mer enn å skape verdier.

Det finnes alternativer til markedsfundamentalismen: mer demokrati, mer politisk styring, mer spredt eierskap, mer fellesskap. Produksjon framfor spekulasjon.

- 150 Det beste i det norske samfunnet skyldes at slike alternativer har stått høyere i kurs her enn i de landene som er hardest rammet av krisen.

- Ulike mennesker - like muligheter. Slik har vi oppsummert sosialismens mål om frie enkeltmennesker i sterke fellesskap. Jeg hørte en gang noen kloke ord som
155 jeg har gjort til mine:

Jeg tror på forskjellene. Bare én forskjell kan jeg ikke ha kjærlighet til - skillet mellom fattig og rik.

- 160 Med SV i regjering har forskjellene i Norge blitt redusert. Det er stikk i strid med det som har vært tendensen her i landet i tre tiår, og helt på tvers av utviklingen i landene rundt oss. Skal vi holde forskjellene nede, er det ikke bare skattepolitikken som er avgjørende.

- 165 I april 2010 hadde Victor Olsson jobbet fem måneder på DHL på Ulven. DHL er et stort transportkonsern. En dag i april fikk han en sms fra sin arbeidsgiver i vikarbyrået Jobzone. «Hei, ringte uten å få svar. Siste dag på DHL i dag, måtte dessverre nedbemanne med en. Ring meg gjerne på mandag. (.) Jobzone». Victor fikk sparken på tekstmelding.

- 170 Det regulerte arbeidslivet er en av de viktigste grunnene til at forskjellene er små i Norge. Faste ansettelser gir trygghet og forutsigbarhet for folk, muligheten til å ta opp huslån og planlegge for framtiden. Det gir grunnlag for fagorganisering, og dermed for maktbalanse på arbeidsplassene. I deler av vårt arbeidsliv er alt
175 dette under angrep. Taper vi denne kampen, vil forskjellene i Norge øke radikalt. Vi vil få et todelt arbeidsliv, hvor en voksende del av befolkningen har svakere rettigheter og dårligere økonomi enn i dag.

- Trusselen kommer både fra de som vil svekke arbeidsmiljøloven og
180 fagbevegelsen i Norge, og fra et stadig mer aggressivt EU som endrer spillereglene i arbeidslivet gjennom både dommer og direktiver. Den rammer ikke bare arbeidere innenfor bygg- og anlegg, industri og serviceyrker, men også kommuneansatte og stadig oftere høyt utdannede mennesker i for eksempel

185 mediebransjen eller på universitetene.

Det er derfor alliansen mot vikarbyrådirektivet er så bred. Mange deler vår frykt for at direktivet vil skape uklarhet om når midlertidige ansettelser skal være tillatt i Norge. Kan vi beholde vårt lovverk, som sier at midlertidighet skal være knyttet til vikariater og midlertidige oppgaver? Eller vil arbeidsgivere kunne benytte seg av utleid arbeidskraft på permanent basis? NHO mener det siste, og har varslet søksmål for å prøve direktivet mot norsk rett hvis det trer i kraft.

Vi må vinne kampen mot løsarbeidersamfunnet. En viktig del av fornyelsen av SV er å gi arbeidslivet enda mer oppmerksomhet. Det skal vi gjøre fordi utviklingen der avgjør hva slags framtid svært mange enkeltmennesker og familier skal ha i dette landet. Det avgjør om vi lykkes eller mislykkes i kampen mot forskjeller og for solidaritet og tillit.

Derfor skal vi også styrke vårt samarbeid med fagbevegelsen. Jeg inviterer alle deler av norsk fagbevegelse til tettere dialog og samarbeid med SV.

På fredag ble det klart at det ikke blir enighet i regjeringen om vikarbyrådirektivet. SV har tatt dissens, og vi kommer til å stemme mot direktivet i Stortinget. Risikoen er for stor. Vi stiller oss ikke på siden av det rødgrønne fellesskapet når vi tar dissens. Vi står sammen med en samlet fagbevegelse og med Senterpartiet. Arbeiderpartiet må gå til høyresiden for å få flertall. Vi kommer til å stå på vårt!

Den store seieren for SV i det rødgrønne samarbeidet er ikke barnehagene, Lofoten og Vesterålen, slettingen av u-landsgjelden, tredelingen av foreldrepermisjonen eller de mange andre sakene hvor SV har fått gjennomslag for standpunkter vi før sto mer eller mindre aleine om. Det er riktignok disse sakene som er enkle å måle, og som media bruker til å fortelle om vi seirer eller taper.

Den store seieren er at avgjørelsene som preger framtidens Norge i dag tas i skjæringspunktet mellom Ap og SV, i stedet for i skjæringspunktet mellom Ap og Høyre. Over tid fører det til en samfunnsutvikling svært forskjellig fra alternativet. Det store nederlaget vil derfor ikke være om vi ikke får gjennomslag i enkeltsaker vi står aleine om. Det store nederlaget for oss er om høyresiden igjen får innflytelse - enten det er gjennom en regjering med Høyre og Frp, eller

gjennom en Ap-regjering som samarbeider med høyresiden i mange saker. Vi
225 sender derfor en veldig tydelig beskjed fra dette landsmøtet: å holde høyresiden
arbeidsløs, gjennom å vinne en tredje rødgrønn regjeringsperiode, er vårt mål.

I februar i fjor døde min elskede farmor. Jeg mistet min far da jeg var seksten, og
i årene etter knyttet farmor og jeg ekstra sterke bånd. Hun rakk akkurat å
230 oppleve å bli oldemor. Mens farmor var syk, var min lille datter Aurora og jeg
stadig på besøk på sykehuset. Når vi satt der sammen, en gammel dame ved
slutten av livet og en liten jente ved begynnelsen, så så vi oss tilbake. Og vi så
framover. Farmor var den eneste jenten i Kristiansund som tok artium. Men
studere fikk hun ikke. Det nærmeste hun kom, var å hente klesvasken til sin bror
235 på studenthybelen. Mange veier var sperret for farmor. Fordi hun var kvinne.
De veiene er åpne for Aurora.

Jeg er stolt over å være valgt til leder i Norges eneste feministiske parti. I
regjering har SV bidratt til en radikalisert likestillingspolitikk. En
240 arbeidslivspolitik som legger vekt på å styrke kvinners rettigheter i arbeidslivet,
og en familiepolitikk som legger opp til at menn skal ta mer ansvar hjemme.

Jeg har tilhørt dem som betaler skatt med glede. Til kontantstøtten kom.

245 Det sa Åse Kleveland i 2001. Når årets selvangivelse kommer, kan Åse få gleden
tilbake. Det har SV sørget for.

Hva lever vi av i Norge? Olje, gass? Aksjer, asfalt? Nei. Ikke først og fremst.
Først og fremst lever vi av folks arbeid. Det hver og en av oss har i hodene og
250 hendene våre, er vår fremste formue. Derfor lever vi også av likestilling. Når vi
frigjør oss fra tradisjonelle kjønnsroller, når kvinner deltar på like fot som menn
i arbeidslivet, og menn er førsteklasses omsorgspersoner hjemme, da skjer to
ting: Flere kan delta i arbeidslivet, og vi får flere barn. Slik blir Norge et rikere
land. Det kan jo Jan Haudemann-Andersen tenke på neste gang han stikker
255 hodet ut fra herskapshuset sitt for å klage over menn som tar pappaperm.

Jeg blir provosert når enkelte snakker som om det bare er motorveier eller
oljefond som gir avkastning for framtiden. I virkeligheten er ingenting så
lønnsomt som å investere i ungene våre. Det er de som er framtiden vår.

260

Vi har gjort barnevernet til en av våre viktigste saker i denne stortingsperioden.

Det gir neppe så stor velgergevinst. De mest utsatte ungene våre har ingen breie velgergrupper eller sterke lobbyister i ryggen. Det er en æressak for oss å sette dem først likevel. Vi har gjennomført det største ressursløftet i det kommunale barnevernet på 20 år, og vi er godt i gang med planleggingen av reformer som skal gjøre at barnevernet i framtiden er organisert på en bedre måte enn i dag.

Sammen med Ågot Valle besøkte jeg for et par år siden Osterøy videregående skole i Hordaland. De hadde redusert frafallet til nesten null. Oppskriften var enkel, men effektiv. Mer praksis. Vi møtte elevene på verkstedet, der de lærte på den måten de likte best: gjennom å gjøre noe.

Kristin Halvorsen har hatt mot til å gjøre forebygging til hovedsak også i kunnskapspolitikken. Tanker som de på Osterøy får spre seg i videregående, og valgfagene er tilbake i ungdomsskolen. Respekten for praktisk læring er på vei tilbake i norsk skole.

Fram mot 2013 mener jeg at heldagsskolen skal bli en av våre store visjoner og modige reformer. Det vil ikke si at barna skal være på skolen hele dagen, men at den tiden de nå tilbringer i SFO og mer av tiden som brukes på hjemmearbeid kan legges inn i skoledagen. Det vil gi en mer variert skoledag, med fysisk aktivitet, skolemat og kulturskole. Det vil gjøre det mulig å tilby leksehjelp mer systematisk.

Grodagen var bare én fridag i året. Kristindagen blir den nye skoledagen en gang etter 2013, en bedre dag for ungene våre - hver eneste skoledag! Mer spennende, mer forskjellig, mer utfordrende, større muligheter for utfoldelse for barn med ulike behov. Og så vil det gjøre barns mulighet til å lykkes på skolen mindre avhengig av hva slags hjelp de kan få hjemme. Skolen skal ikke lenger gjenskape klasseskiller, men bekjempe dem. Kristindagen vil derfor føre til mindre forskjeller og mindre fattigdom i Norge.

SVs utgangspunkt handler om rettferdighet, også når det gjelder kunnskap. Helt fra vi stanset privatiseringen av skolen da Øystein var kunnskapsminister, innførte gratis skolebøker og utstyr i videregående slik at økonomi ikke skal være et hinder for å ta videregående skole, og til leksehjelpen Kristin har innført på de første fire trinnene i barneskolen. Alt handler om å skape et samfunn hvor klasseskillene blir mindre.

Vi har endret barnevern, barnehager, skole og integreringspolitikk på en måte som jeg er overbevist om vil redusere fattigdommen i Norge i framtiden. Det vil gjøre at dagens fattige barn ikke blir morgendagens fattige voksne.

305

Mange som før var fattige har fått bedre råd i de rødgrønne årene, ikke minst minstepensjonistene. Forskjellene øker ikke lenger. Men det er noe viktig vi ikke har klart: å redusere barnefattigdommen her og nå.

310 Da vi fjernet kontantstøtten for toåringer, og da vi innførte skjerpede krav og rettigheter til norskopplæring for nyankomne flyktninger, var det fordi vi visste at om du har arbeid, er risikoen for å bli fattig mye mindre. SV har alltid vært en forkjemper for arbeid til alle. Likevel vil det alltid være en del mennesker som ikke får jobb eller som ikke lenger klarer å jobbe i lengre perioder. Heller ikke
315 deres barn skal vokse opp i fattigdom.

I Norge må vi tørre å heve oss over den moralismen som sier at hvis noen får nok å leve av selv om de ikke er i jobb, så vil de ikke jobbe. Resultatet av et slikt syn blir at barn i slike familier vil vokse opp i fattigdom. Vi vet at det skader
320 dem.

Det er ikke det å gå på trygd som går i arv, det er problemene som ligger bak som går i arv. Vonde og vanskelig liv går i arv. Synet på en selv som mindreverdig går i arv. Disse barna er vårt ansvar og de skal ha like muligheter som andre. Da må
325 vi legge vekk moralismen og frykten for at noen skal få en krone mer enn det som må til for så vidt å overleve. Nasjonale minstesatser for sosialhjelp blir et viktig SV-krav i 2013. Mens de kvalifiserer seg for arbeid eller bare prøver å få livet til å fungere, må disse familiene få mer å leve av.

330 Når vi fornyer SV, skal vi ta vare på vår arv. Vårt parti ble født i kamp mot blokkdeling og atomvåpen. Nå er vi på vei inn i en verden hvor prinsippene bak SFs tredje standpunkt i utenriks- og sikkerhetspolitikken igjen blir svært relevante. I en verden hvor USA gradvis mister sin posisjon som overmektig supermakt, hvor nye makter vokser fram, og gamle skillelinjer mellom fattig og
335 rik viskes ut, er det ikke klokt av Norge å være så avhengig av amerikanerne som i dag. Vi trenger en sikkerhetspolitikk som tar utgangspunkt i å hevde vår suverenitet i egne områder, ikke delta i amerikanernes kriger. Og vi trenger forankring i vårt eget nabolag, i Norden, mer enn i Washington.

Krigen i Afghanistan går mot slutten. I løpet av et par år er de norske styrkene helt ute. Det burde skjedd for mange år siden. Det afghanerne ble lovet av USA og NATO, demokrati og likestilling, har vist seg umulig å dytte på landet ved hjelp av utenlandsk militærmakt. I stedet har sikkerhetssituasjonen blitt stadig

345

verre, og Taliban har igjen blitt en maktfaktor. Dette har vi sagt i årevis. Dessverre har vi fått rett. Demokrati må skapes innenfra, det kan aldri påtvinges utenfra. Når de siste soldatene forlater både Irak og Afghanistan, etter invasjon som har skapt lidelse i stedet for trygghet, så må vi gi USA en tydelig beskjed: Aldri mer.

350

Libya er en annen historie. Den arabiske våren har nettopp handlet om folkelige bevegelser som har gjort opprør nedenfra, med krav om demokrati. Vi har gitt det folkelige opprøret varm støtte, slik et sosialistisk parti skal. I SV mente flertallet på landsmøtet i fjor at det var riktig av FN å åpne for bruk av makt da

355

Gadaffis styrker var på vei mot Benghazi. Men slik krigen i Libya utviklet seg, mente vi også det var riktig å trekke de norske flyene tilbake. SV fikk gjennomslag for det. Jeg ble spurt i går om SV støtter kravet om en gransking av luftkrigen i Libya. Allerede i høst gikk Bård Vegar og stortingsgruppen inn for en sann gransking, så svaret på det er ja.

360

22. juli skapte et nytt alvor i Norge. Det viste oss at vi ikke kan ta noen ting for gitt. Demokrati og respekt for menneskers rettigheter er noe vi må kjempe for, noe vi må bygge, om igjen og om igjen. Rasisme og høyreekstremisme kan ikke ties i hjel, hatet må konfronteres overalt hvor det dukker opp. De mest

365

avskyelige argumenter må møtes med motargumenter. Noen må velge å konsekvent forsvare mangfoldet i dette samfunnet. Det er en oppgave vi må ta.

Det betyr også å stå opp mot den frykten, de fordommene og den skepsisen som ikke hører de ekstreme til - men som i stedet er blant oss, og preger de valgene

370

helt vanlige mennesker tar. Slik som arbeidsgiveren som skal kalle inn til jobbintervju. Har du et utenlandsk navn, reduseres sjansen for å kalles inn til jobbintervju med 25 prosent. Kontroller i utelivet i Oslo viser at avvisning på grunnlag av hudfarge ikke er uvanlig. Stopper vi ikke diskrimineringen, legger vi grunnlag for bitterhet og motsetninger i samfunnet vårt.

375

Da jeg var liten, var jeg fra meg av sorg når julen var over. Å tenke seg at det kunne komme en jul til, var ingen vits. Ett år var en evighet, en uoverkommelig mengde av tid. Når jeg ser på mine egne barn, så ser jeg det samme. Ikke bare er

380 et år et hav av tid der de forandres og preges og vokser på alle mulige måter, hver måned, hver uke gjør ungene mine nye erfaringer, tar nye steg, gjør seg litt bedre kjent med verden rundt seg. Tid er noe annet i et barn sitt liv, enn i våre.

Nathan er snart syv år. Han bor i Arna i Bergen. Han går på skole, han heier på
385 Brann, han er sammen med vennene sine, han har bodd i Bergen hele livet. Han er akkurat som andre norske barn. Bortsett fra at han ikke får lov til å være norsk. Familien til Nathan kommer egentlig fra Etiopia. 15. mars trer Norges returavtale med Etiopia i kraft. Nathan og andre barn som har bodd årevis i Norge, risikerer å bli rykket opp med roten, miste tryggheten og bli sendt til noe
390 de aldri har kjent. Nathan har aldri vært i Etiopia.

SV er tilhenger av at folk som ikke trenger beskyttelse og derfor får avslag på sine asylsøknader, skal reise hjem. Men hensynet til barns beste må gå foran hensynet til innvandringspolitikk. Når regjeringen nå har laget en returavtale med
395 Etiopia, der mange av foreldrene til barna kommer fra, er det avgjørende at vi nå raskt får på plass nye regler for lengeværende barn. Barn som har vært lenge i Norge, som hører hjemme i Norge, og som har fått et liv og tilknytning til Norge - må få opphold og en trygg framtid her i landet.

400 SV fornyes på dette landsmøtet. SV fornyes ved at en ny generasjon tar over ledelsen. Vi har nye perspektiver, fordi vi er formet av en ny tid. Vi er den første generasjonen som er vokst opp med klimatrusselen. Vi er alle småbarnsforeldre, de hverdagserfaringene det gir, vil prege oss politisk. Vi skal bygge videre på arven fra Kristin, men også forandre SV.

405 SV skal fornyes ved å få flere bein å stå på. Vi har blitt for mye nisjeparti de siste årene. Et parti forbundet med de saksfeltene hvor vi har hatt ministre i regjeringen. Det skal vi endre på. Det må være like selvsagt for SV å være et alternativ til høyresiden på alle politikkens felt, som det er for Arbeiderpartiet.
410 Siden vi gjorde våre beste valg i 2001 og 2003, har vi mistet støtte i mange ulike grupper. Det finnes ikke en enkelt sak som kan gjenvinne den støtten for oss. Det er helheten som avgjør for folk.

Jeg vil at SV skal bli et sosialistisk folkeparti. Jeg foreslår ikke at vi skal skifte
415 navn. Jeg foreslår at vi skal bli et sosialistisk folkeparti. I stand til å gå i dialog med flere mennesker enn i dag, i stand til å bygge breiere allianser enn i dag, i stand til å erobre nytt rom i flere debatter enn i dag.

420 En viktig del av denne fornyelsen er å bli et viktigere parti i helse- og omsorgspolitikken.

I løpet av det siste året har jeg både sittet ved en sengekant i det et liv tok slutt, og vært på en fødestue og sett et nytt bli til. På sånne dager er vi på vårt mest
425 sårbare. På sånne dager er vi som aller mest avhengig av fellesskapets hjelp. For meg står jordmoren på helsestasjonen, damene på fødeavdelingen på Ullevål, pleierne som var rundt oss i farmor sine siste uker som det beste og tryggeste ved det samfunnet vi har skapt her i landet. Vi må stå vakt om helsevesenet, så ikke markedslogikk og kommersialisering får ødelegge det. Men vi må også forandre
430 det.

Også helsepolitikken kan bidra til å redusere eller øke forskjellene. Jo rikere du er, jo lenger lever du. Også i Norge, der også de fattige har råd til et visst forbruk og tak over hodet. Ikke bare levealderen, men sykdomsbildet er forskjellig.
435 Mennesker med lav inntekt og utdanning lider oftere av livsstilssykdommer. Vi kan ikke akseptere at klassetilhørighet skal få bestemme hvor lenge man lever eller hvor frisk man er.

Det kan virke som om folk som har mye penger og høy utdanning blir mer
440 prioritert i helsevesenet. De som har helseforsikringer er ofte ledere og nøkkelpersonell på arbeidsplassen. Gjennom helseforsikringer får de gå foran i helsekøene. Forskning viser også at folk med høy utdanning og høy inntekt bruker spesialisthelsetjenestene mer - selv om de altså generelt har bedre helse. I et komplisert helsesystem er det gjerne de som ellers klarer seg godt som også har
445 best kjennskap til sine rettigheter. Det er urettferdig, og må endres.

Det viktigste i livet er å få dele det med noen andre. I dag går trenden mot at stadig flere eldre bor hjemme. Det er bra, siden 80 prosent av våre eldre sier at de
450 ønsker å leve et selvstendig liv i egen bolig eller i en tilrettelagt bolig med felles tjenester. Men det er også en utfordring, for utviklingen kan føre til økt fare for isolasjon og ensomhet. Folkehelseinstituttet anslår at omtrent 35 % av våre eldre har depressive plager. Mange gamle oppgir at de er ensomme.

Vi kan ikke vedta at ingen skal være ensomme. Men vi kan anerkjenne
455 ensomheten som det samfunnsproblem den er, og prøve å legge opp offentlige tjenester sånn at de motvirker ensomhet. Hjemmetjenestene skal ikke bare være

praktisk hjelp for eldre. Jeg har ved et par anledninger fått lov til å tilbringe litt tid med en del hjemmehjelper i Bergen. De gjør en fantastisk jobb, men de
460 savner ofte tid og frihet til å være medmennesker for de eldre. Altfor mange steder i Norge er det ikke sånn i dag, hjemmehjelpenes hverdag er altfor detaljregulert.

Hadde det ikke vært mer fornuftig at de som kjenner behovene best, de som gjør
465 jobben, i samarbeid med de eldre selv, kunne velge å være litt lenger hos Fru Olsen den dagen hun trenger det som mest, og så litt kortere hos Herr Larsen som var i godt slag den dagen?

Det er det som er valgfrihet, ikke retten til å velge hvilken logo som skal stå på
470 jakken til hjemmehjelpen. Hva hjelper det at det er flere leverandører, så lenge de alle har den samme kontrakten med de samme minuttene med kommunen? Stol på de fantastiske menneskene som jobber i omsorgen. Av hensyn til våre eldre: slipp omsorgsarbeiderne fri.

Det er på helse- og omsorgsfeltet den store kampen om velferdsstaten vil stå i
475 årene framover. Når vi lever lenger, blir vi også sykere ved livets slutt, og vi trenger stadig mer helse- og omsorgstjenester. Mange forskere forsøker å regne på hvor mye mer vi må betale i skatt for å opprettholde dagens nivå på tjenestene. Presset på å slippe til kommersielle aktører og overlate mer til den
480 enkeltes lommebok vil vokse. Noen hevder at vi kan løse problemene ved å åpne for en massiv privatisering. Men vi vet at det vil skape større forskjeller. Skal vi skape et mer rettferdig samfunn, må vi vinne kampen om helsen vår.

Vi skal fornye SV ved å fornye organisasjonen vår. Jeg ser det ikke bare som min
485 oppgave å tale partiets sak i de politiske debattene, men også delta i byggingen av en sterkere organisasjon. Vi må endre vår partikultur. Jeg vil at de som jobber med organisasjonsbygging skal ha like høy status i dette partiet, som de som sitter i kommunestyret eller stiller til stortingsvalg. Sånn har det ikke alltid vært i SV, og det skal endre seg nå.

490 De siste valgene har vi glidd mot sør, og vi har gått ekstra sterkt tilbake i mange distriktsområder. Vi i den nye ledelsen lover å være veldig oppmerksomme på de behovene vi har for å styrke oss utenfor de store byene.

495 Jeg tror at målet om å skape et sosialistisk folkeparti, den fornyelsen som ligger i

å skape et SV med breiere nedslagsfelt, også er nøkkelen til å lykkes i distriktene. Arbeidsliv, næringspolitikk, helse og omsorg. I tillegg til det vi allerede er kjent for: miljø og kunnskap. Et SV med troverdighet i disse sakene, er også et SV med
500 svar på de viktigste utfordringene for distriktene. Nye arbeidsplasser, basert på ny energi og ny teknologi. En kunnskaps- og helsepolitikk for hele landet. Vi skal skape et sosialistisk folkeparti for by og bygd, for nord og sør i Norge.

Jeg har fått en del kritikk i det siste. Men det er ikke all kritikk jeg tar meg nær
505 av. Øystein Stray Spetalen kalte meg samfunnsfiende fordi jeg har kritisert det systemet som gjør at noen mennesker kan tjene seg hemningsløst rike på å flytte papir. I Bergen får alle nye biler nå registreringsnummer som begynner med "SV". Det har fått en rekke av dem som kjøper de dyreste bilene til å registrere dem på østlandet i stedet. De vil ikke kjøre rundt med noe det står SV på.

510 Disse folkene liker ikke meg. Men jeg liker dem. Jeg elsker sånn kritikk. Den viser at vi står for noe. At vi vet hvem vi er til for. Når vi skal fornye oss og bli breiere, så skal vi ikke bli mindre kontroversielle. Vi er ikke med på dansen rundt det ukontroversielle sentrum i norsk politikk. Vi skal ikke gjøre alle til lags.
515 Noen må tørre å tenke nye tanker. Tanker som først blir utskjelt og latterliggjort, men som seinere forandrer samfunnet til det bedre.

Vi vet at noen må gå foran. En som mange av oss har beundret for nettopp det er Rosemarie Køhn. Hun snakket om drømmer en gang:

520 "Bare en drøm", sier snusfornuften. Da har den glemt at drøm skaper virkelighet.

Det er lange motbakker foran oss. Det vil ta tid å snu motgang til framgang.
525 Men vi vet vi kan klare det. Jeg drar fra dette landsmøtet fast bestemt på at vi skal reise oss.

Mine venner: Dette er en ny begynnelse. Vi har vært ute noen vinternetter før. Det blir snart vår.

530 Vel hjem.

Emner
Landsmøtetale

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/et-sosialistisk-folkeparti>

540

545

550

555

560

565

570